

Heinolan kaupunki, kaavoitus

kirjaamo@heinola.fi

Viite: Ilmoitus asemakaavan muutoksen vireille tulosta 5.6.2021

Asia: Heinola, seurakuntakeskuksen asemakaavan muutos, osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Asemakaavan muutos koskee Heinolan seurakunnan omistamaa maa-alueita keskustan kirkkokorttelissa, jossa sijaitsee muun muassa pappila, kirkko ja seurakuntakeskus sekä Harjukadun itäpuolella ja Kirkkorinteessä sijaitsevaa puu- ja kerrostaloaluetta. Asemakaavan muutoksen tavoitteina on muun muassa muodostaa kanttorilalle oma tontti sekä tutkia kirkkokorttelin ja Harjukadun kortteleiden rakennuskannan kehittämisen ja uudistamisen mahdollisuuksia. Tämä koskee pääasiassa pikkupappilaa ja seurakuntakeskusta, joiden purkamista ja korvaamista palveluasumisella Heinolan seurakunta on esittänyt. Seurakuntakeskukselle on aikaisemmin haettu purkamislupaa, jota museo ei ole puoltanut lausunnossaan 6.4.2020. Tämän jälkeen asiassa on päätetty edetä kaavamuutoksen kautta, joka nyt on vireillä.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Suunnittelualueesta pääosa kuuluu Heinolan kirkkokorttelin ja vanhan hautausmaan valtakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön (Museovirasto, RKY 2009): *Heinolan kaupunkiseurakunnan kirkko 1800-luvun alusta sekä myöhemmät tapuli, kirkkopuisto ja pappila muodostavat hyvin säilyneen julkisen rakentamisen korttelin 1770-luvulla hallintokeskukseksi perustetussa Heinolassa. --- Heinolan puukirkko on rakennettu Matts Åkergrenin johdolla 1807–1811. Kirkko on muodoltaan kahdeksankulmio, jota kattaa korkea aumakatto. Kirkkoa on korjattu arkkitehti Josef Stenbäckin suunnitelmin 1925–1926. Erillinen, hirsinen kellotapuli on rakennettu C.L. Engelin suunnitelmien mukaan 1842. Kirkkoa ja tapulia ympäröivä puisto on perustettu 1852. Kirkkomiljööseen liittyy Siltakadun varrella arkkitehtitoimisto Wrede & Gripenbergin 1900-luvun vaihteessa suunnittelema pappila. Kirkon koillispuolella on arkkitehti Erkko Virkkusen suunnittelema, 1963 rakennettu seurakuntatalo. Kirkon itäpuolella on 1933 rakennettu kanttorila. ---*

Maakuntakaavassa suunnittelualuetta koskee RKY-rajauksen ohella kansallisen kaupunkipuiston rajaus sekä maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön rajaus, joka ulottuu myös Harjukadun puutaloihin (Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014). Heinolan strategisessa yleiskaavassa (2016) suunnittelualue on kulttuurihistorian tai maiseman kannalta valtakunnallisesti merkittävällä alueella. Suunnittelualueella on voimassa kaksi asemakaavaa (Ak 250 pappilan, pikkupappilan ja seurakuntakeskuksen alue 1959, Ak 529

kirjon ja kanttorilan alue 1980). Vanhoissa asemakaavoissa ei ole riittävällä tavalla otettu huomioon rakennetun kulttuuriympäristön arvoja, ja nämä tulevat kaavamuutoksessa tarkasteltavaksi.

Pikkupappila piharakennuksineen ja seurakuntakeskus edustavat kirkkokorttelin nuorimpia kerrostumia viime sotien jälkeiseltä ajalta. Vuonna 1948 valmistuneen pikkupappilan suunnitteli arkkitehti Paavo Riihimäki. Pikkupappila käsitti kaksi asuntoa nuorisopastorille ja suntuolle sekä pesutuvan ja saunan. Myös pappiloiden väliin jäävä ulkorakennus on samalta ajanjaksolta. Sen alla sijaitsee vanha holvattu kellari, joka liittyy todennäköisesti Heinolan ensimmäiselle saarnaajalle 1810-luvulla rakennettuun virka-asuntoon. Pikkupappilan ja ulkorakennuksen kokonaisuus edustaa jälleenrakennuskauden pelkistettyä tyyliä, sovittuen mittakaavaltaan ja rakentamistavaltaan kirkkokorttelin vanhaan rakennuskantaan. 1960-luvulla kirkkokortteli täydentyi arkkitehti Erko Virkkusen suunnittelella modernistista arkkitehtuuria edustavalla seurakuntakeskuksella, joka on sovitettu kirkkokorttelin kulmaukseen. Katuihin rajautuva matala rakennus ei erityisesti nouse kirkkokorttelin puolelle näkyviin kilpailemaan huomioarvosta. Samaa rationaalista modernismia jatkavat Kirkkorinteen valkoiset kerrostalot, jotka yhdessä seurakuntakeskuksen kanssa muodostavat kaupunkikuvallisen kokonaisuuden. (Seurakuntakeskuksen rakennushistoriaselvitys 2019, Selvitystyö Ahola).

Alueellinen vastuumuseo katsoo, että myös seurakuntakeskuksen ja pikkupappilan säilyttävät vaihtoehdot on tutkittava kaavoituksen yhteydessä. Seurakunnan henkilökunnalleen rakennuttamalla pikkupappilalla on kulttuurihistoriallista arvoa. Pikkupappilan kuntotutkimus (Kuntoarvioija J. Mutanen 24.9.2020) osoittaa rakennuksella olevan korjausvelkaa, mutta olevan kunnostettavissa. Seurakuntakeskuksen osalta museo viittaa 6.4.2020 lausuntoonsa purkamislupahakemuksesta, jota museo ei ole puoltanut merkittävän rakennustaiteellisen ja paikallishistoriallisen merkityksen vuoksi. Teetetyt kuntoselvitykset eivät osoita seurakuntatalon purkukuntoisuutta, eikä pelkkä korjausvelka muodosta purkuperustetta. Seurakuntatalon julkisivu- ja ikkunarakenteista on tehty vauriokartoitus, joka sisälsi myös rakenneavauksen. Tutkimuksen havaintojen perusteella julkisivurakenteessa ja ikkunoissa on vaurioita ja kosteusteknisesti ongelmallisia rakenteita. Modernille rakennuskannalle ominaisten kokeellisten ratkaisujen kohdalla myös uusiva korjaustapa on perusteltua, jotta rakenteista saadaan vähemmän vaurioherkkiä. Seurakuntakeskus oli aikanaan Heinolan kaupunkiseurakunnan arvokkain rakennushanke. Sen tulevaisuutta ratkottaessa tulee varmistua kunto- ja korjattavuustutkimusten laadusta ja kattavuudesta, jotta tarkastelu perustuu riittävään tietopohjaan.

Mikäli seurakuntakeskuksen tilalle tutkitaan yhtenä vaihtoehtona uudisrakentamista, on varauduttava siihen, että sijainti valtakunnallisesti arvokkaalla alueella osana kirkkokorttelia

asettaa erityisiä vaatimuksia suunnittelulle. RKY-alueella suunnittelua ohjaavat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (MRL 24§). Suunnittelun lähtökohta on kulttuurihistoriallisesti merkittävä ympäristö, jonka arvot säilytetään. Tavoitteena on tällöin rakennetun kulttuuriympäristön vaaliminen ja alueen kehittäminen sen arvoja vahvistavalla ja niihin sopeutuvalla tavalla. Muun muassa rakennusoikeuden, rakentamisen mittakaavan ja toimintojen sijoittelun tulee tapahtua paikan ehdoilla ja sen ominaispiirteisiin sopeutuen. Kirkkokortteliin liittyy erittäin merkittäviä kaupunkikuvallisia kysymyksiä ja sitä on käsiteltävä kokonaisuutena, ottaen huomioon myös kirkkopuiston arvot ja muutoskestävyys. Uudisrakentamisen tutkiminen paikalle vaatii tuekseen kaupunkikuvallista herkkyyssanalyysia ja edellyttää tasokasta arkkitehtisuunnittelua. Vaikutusten arviointi kulttuuriympäristön tilaan ja ominaisluonteeseen on toteutettava huolellisesti.

Yksityisomistukseen siirtyneen Kanttorilan tontin erottamisessa omakseen, on kaavamääräyksillä varmistettava, että se hahmottuu jatkossakin osana kirkkokorttelin kokonaisuutta. RKY-rajauksen ulkopuolelle jäävät, mutta maakunnallisesti arvokkaaseen rajaukseen sisältyvät Harjukadun puutalot muodostavat yhtenäisen puutalokorttelin katujulkisivun vastapäätä Kanttorilaa (Heinolan rakennetun kulttuuriympäristön selvitys 2014, Ahola). 1800–1900-luvun vaihteen kaupunkitalojen ryhmän säilyttämisen edellytykset tulee turvata kaavassa, samoin Kirkkorinteen kerrostalojen ominaispiirteiden säilyttäminen. Alueellinen vastuumuseo tarjoaa neuvontaa muun muassa näihin liittyvissä lisäselvitys- ja katselmustarpeissa.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta museolla ei ole hankkeesta huomautettavaa.

Lahten museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö	Hannu Takala
tutkija	Reetta Nousiainen
tutkija, korjausrakentamisen asiantuntija	Anssi Malinen
tutkija, arkeologi	Esko Tikkala

Tiedoksi Museovirasto
Hämeen Ely-keskus
Ympäristöministeriö, Jukka-Pekka Flander